

Υπόθεση C-299/23 [Darvate κ.λπ.]¹

Σύνοψη της αιτήσεως προδικαστικής απόφασεως δυνάμει του άρθρου 98, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου

Ημερομηνία καταθέσεως:

11 Μαΐου 2023

Αιτούν δικαστήριο:

tribunal de première instance francophone de Bruxelles (Βέλγιο)

Ημερομηνία της απόφασεως του αιτούντος δικαστηρίου:

10 Μαΐου 2023

Ενάγοντες:

Ordre des barreaux francophones et germanophone de Belgique

CIRÉ asbl (coordination et initiatives pour et avec les réfugiés et étrangers)

Εναγόμενο:

État belge (secrétaire d'État à l'Asile et la Migration)

1. Αντικείμενο και στοιχεία της κύριας δίκης:

- 1 Οι ενάγοντες βάλλουν κατά των προϋποθέσεων χορήγησης ή απόρριψης θεωρήσεων για λόγους σπουδών και, ιδίως, κατά της έλλειψης αποτελεσματικής ένδικης προστασίας που θα επέτρεπε, κατά περίπτωση, να αμφισβητηθεί εγκαίρως η αρχική απόρριψη αίτησης θεώρησης, ώστε να καταστεί δυνατή η έναρξη του ακαδημαϊκού έτους στο Βέλγιο. Επί σειρά ετών, οι προϋποθέσεις χορήγησης και απόρριψης είναι, όπως ισχυρίζονται, ιδιαίτερες επιζήμιες για τους υπηκόους του Καμερούν.
- 2 Λαμβανομένης υπόψη της διάρκειας της προηγηθείσας διαδικασίας αναγνώρισης ισοτιμίας διπλωμάτων και της προηγηθείσας διαδικασίας εισαγωγής στο επιλεγέν ίδρυμα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης καθώς και της προθεσμίας για την εξέταση της αίτησης θεώρησης, ο υπήκοος τρίτης χώρας του οποίου η αίτηση θεώρησης

¹ Η ονομασία που έχει δοθεί στην παρούσα υπόθεση είναι πλασματική. Δεν αντιστοιχεί στο πραγματικό όνομα κανενός διαδίκου.

απορρίπτεται δεν θα έχει τη δυνατότητα, λόγω έλλειψης αποτελεσματικής ένδικης προστασίας, να ολοκληρώσει την εγγραφή του στο ίδρυμα που επιθυμεί στο Βέλγιο πριν από τις 31 Οκτωβρίου, καταληκτική ημερομηνία, τουλάχιστον στα γαλλόφωνα ιδρύματα, για την οριστική εγγραφή στο τρέχον ακαδημαϊκό έτος (ενώ το ίδιο το ακαδημαϊκό έτος αρχίζει στα μέσα Σεπτεμβρίου).

- 3 Πράγματι, κατ' αρχάς, ο σπουδαστής μπορεί να υποβάλει αίτηση θεώρησης στην αρμόδια προξενική αρχή μόνο μετά το πέρας της διαδικασίας εισαγωγής στο ίδρυμα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, η οποία μπορεί να διαρκέσει αρκετές εβδομάδες. Η προθεσμία των 90 ημερών εντός της οποίας το Βελγικό Δημόσιο υποχρεούται να αποφανθεί επί της αίτησης θεώρησης αρχίζει να τρέχει μόνο από την ημερομηνία της επιβεβαίωσης παραλαβής της εν λόγω αίτησης θεώρησης.
- 4 Για ορισμένους σπουδαστές, και ιδίως για τους σπουδαστές από το Καμερούν, το Βελγικό Δημόσιο έχει επιβάλει πρόσθετες ενέργειες:
 - ο σπουδαστής πρέπει να ζητήσει να οριστεί συνάντηση με έναν οργανισμό στο Καμερούν («Viabel» από την 1η Απριλίου 2019) στον οποίο έχει ανατεθεί να αξιολογήσει σε μια προκαταρκτική συνέντευξη τη γνησιότητα των εγγράφων που επισυνάπτονται στην αίτησή του καθώς και την αξιοπιστία του σχεδίου σπουδών του· από τον ιστότοπο της βελγικής Πρεσβείας στο Καμερούν προκύπτει ότι οι συνεντεύξεις για τον σκοπό αυτό πραγματοποιήθηκαν φέτος από τις 17 Απριλίου·
 - Μετά τη συνέντευξη αυτή, ο σπουδαστής πρέπει να ζητήσει να οριστεί νέα συνάντηση με υπεργολάβο του Βελγικού Δημοσίου, την TLS Contact, προκειμένου να υποβάλει αίτηση θεώρησης για λόγους σπουδών·
- 5 Στη συνέχεια, η αίτηση θεώρησης διαβιβάζεται διά της διπλωματικής οδού στην Υπηρεσία Αλλοδαπών στις Βρυξέλλες, η οποία είναι αρμόδια για τη διοικητική επεξεργασία των αιτήσεων θεώρησης κατά τη χρονολογική σειρά άφιξής τους στην υπηρεσία.
- 6 Ορισμένοι σπουδαστές δεν ενημερώνονται για την απόφαση του Βελγικού Δημοσίου επί της αίτησης θεώρησης που έχουν υποβάλει μέχρι τον Αύγουστο, τον Σεπτέμβριο ή τον Οκτώβριο του τρέχοντος ακαδημαϊκού έτους, ενώ ορισμένες αιτήσεις θεώρησης καθίστανται ακόμη και άνευ αντικειμένου, δεδομένου ότι η επεξεργασία τους δεν έχει ολοκληρωθεί πριν από την ορισθείσα για τις εισαγωγικές εξετάσεις ημερομηνία ή την καταληκτική ημερομηνία που έχει οριστεί για την εισαγωγή του σπουδαστή στο ίδρυμα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.
- 7 Σε περίπτωση απόρριψης της αίτησης θεώρησης, η ως άνω μακρά διάρκεια της διαδικασίας έχει ως αποτέλεσμα να μειώνεται αντιστοίχως η χρησιμότητα άσκησης προσφυγής, δεδομένου ότι ο σπουδαστής πρέπει να φθάσει στο Βέλγιο το αργότερο στις 31 Οκτωβρίου για να ολοκληρώσει την εγγραφή του στο ίδρυμα

της επιλογής του, και τούτο εφόσον του χορηγηθεί παρέκκλιση, δεδομένου ότι το ακαδημαϊκό έτος αρχίζει πολύ νωρίτερα.

- 8 Επιπλέον, μετά την απόφαση αρχής της 24ης Ιουνίου 2020, με την οποία το Conseil du contentieux des étrangers (Συμβούλιο επίλυσης ενδίκων διαφορών επί υποθέσεων αλλοδαπών, στο εξής: CCE) έβαλε τέλος στη μακρά διχογνωμία σχετικά με τα μέσα ένδικης προστασίας που παρέχονται, μεταξύ άλλων, σε περίπτωση απόρριψης αίτησης θεώρησης², η «αίτηση αναστολής κατεπείγοντος χαρακτήρα», ειδική διαδικασία που επέτρεπε να θεραπευθεί η έλλειψη θεώρησης μέσω της αναστολής της απόφασης με την οποία απορρίπτεται η αίτηση θεώρησης με τη λήψη απόφασης ασφαλιστικών μέτρων, συνοδευόμενης από προσωρινά μέτρα, ιδίως υπό τη μορφή διαταγής με την οποία το Δημόσιο υποχρεώνεται να εκδώσει νέα απόφαση η οποία δεν θα ενέχει την πλημμέλεια της απόφασης της οποίας η εκτέλεση ανεστάλη, και μάλιστα εντός προθεσμίας που καθορίζεται ανάλογα με τις περιστάσεις της εκάστοτε υπόθεσης, εφαρμόζεται πλέον μόνο στα μέτρα απομάκρυνσης ή επαναπροώθησης, αποκλειομένων ιδίως των απορρίψεων αιτήσεων θεώρησης.
- 9 Μολονότι οι αλλοδαποί σπουδαστές εξακολουθούν να έχουν τη δυνατότητα υποβάλουν προσφυγή με αίτημα την αναστολή [κατά την τακτική διαδικασία] και την ακύρωση της επίμαχης απόφασης, γεγονός παραμένει ότι οι διαδικασίες αυτές ολοκληρώνονται εντός προθεσμίας που κυμαίνεται κατά μέσο όρο από 3 έως 10 μήνες (βλ. σημεία 25 επ. της σύνοψης).
- 10 Οι ενάγοντες φρονούν ότι οι σπουδαστές που περιέρχονται κατ' αυτόν τον τρόπο σε αυτή τη μειονεκτική θέση, αντιμετωπίζουν εμπόδια ως προς την πραγματοποίηση των σπουδών τους, διατρέχοντας μάλιστα τον κίνδυνο να απολέσουν, εξ αυτού του λόγου, ένα έτος σπουδών.
- 11 Ως εκ τούτου, οι ενάγοντες ζητούν κατ' ουσίαν να υποχρεωθεί το Βελγικό Δημόσιο να διασφαλίσει την ύπαρξη αποτελεσματικής ένδικης προστασίας κατά των αποφάσεων με τις οποίες απορρίπτονται αιτήσεις θεώρησης για λόγους σπουδών, παρέχοντας στους σπουδαστές τη δυνατότητα να ασκήσουν προσφυγή ισοδύναμη με την «αίτηση αναστολής κατεπείγοντος χαρακτήρα» ενώπιον του Conseil du contentieux des étrangers (Συμβουλίου επίλυσης ενδίκων διαφορών επί υποθέσεων αλλοδαπών), συνοδευόμενη, κατά περίπτωση, από προσωρινά μέτρα.

² Conseil du contentieux des étrangers (Συμβούλιο επίλυσης ενδίκων διαφορών επί υποθέσεων αλλοδαπών) (γενική συνέλευση), απόφαση αριθ. 237.408 https://www.rvv-cce.be/sites/default/files/arr/a237408.an_.pdf βλ., επί της διχογνωμίας στην οποία έβαλε τέλος η εν λόγω απόφαση, την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως που υπέβαλε το εν λόγω δικαστήριο στις 10 Σεπτεμβρίου 2019, η οποία πρωτοκολλήθηκε ενώπιον του Δικαστηρίου με τους αριθμούς υποθέσεων C-671/19 και C-672/19.

2. Νομικό πλαίσιο:

Το δίκαιο της Ένωσης

Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης

12 Το άρθρο 7 ορίζει τα εξής:

«Σεβασμός της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής

Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στο σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του, της κατοικίας του και των επικοινωνιών του».

13 Το άρθρο 14 ορίζει τα εξής:

«Δικαίωμα εκπαίδευσης

1. Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην εκπαίδευση και στην πρόσβαση στην επαγγελματική και συνεχή κατάρτιση».

14 Το άρθρο 47 ορίζει τα εξής:

«Δικαίωμα πραγματικής προσφυγής και αμερόληπτου δικαστηρίου

Κάθε πρόσωπο του οποίου παραβιάστηκαν τα δικαιώματα και οι ελευθερίες που διασφαλίζονται από το δίκαιο της Ένωσης, έχει δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου, τηρουμένων των προϋποθέσεων που προβλέπονται στο παρόν άρθρο».

15 Το άρθρο 52 ορίζει τα εξής:

«Εμβέλεια και ερμηνεία των δικαιωμάτων και των αρχών

[...]

3. Στο βαθμό που ο παρών Χάρτης περιλαμβάνει δικαιώματα που αντιστοιχούν σε δικαιώματα τα οποία διασφαλίζονται στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών [ΕΣΔΑ], η έννοια και η εμβέλειά τους είναι ίδιες με εκείνες που τους αποδίδει η εν λόγω Σύμβαση. Η διάταξη αυτή δεν εμποδίζει το δίκαιο της Ένωσης να παρέχει ευρύτερη προστασία.

[...]»

Οδηγία (ΕΕ) 2016/801 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Μαΐου 2016, σχετικά με τις προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής υπηκόων τρίτων χωρών με σκοπό την έρευνα, τις σπουδές, την πρακτική άσκηση, την εθελοντική υπηρεσία, τις ανταλλαγές μαθητών ή τα εκπαιδευτικά προγράμματα και την απασχόληση των εσωτερικών άμισθων βοηθών (au pair) (αναδιατύπωση)

- 16 Το κεφάλαιο II, το οποίο φέρει τον τίτλο «Εισδοχή», ορίζει στο άρθρο 5 τα εξής:

«Αρχές

[...]

3. Όταν πληρούνται όλες οι γενικές και ειδικές προϋποθέσεις, οι υπήκοοι τρίτων χωρών δικαιούνται να λάβουν άδεια.

Όταν ένα κράτος μέλος εκδίδει άδεια διαμονής μόνο στο έδαφός του και πληρούνται όλες οι προϋποθέσεις εισδοχής που προβλέπονται στην παρούσα οδηγία, το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος χορηγεί στον υπήκοο τρίτης χώρας την απαιτούμενη θεώρηση».

- 17 Το άρθρο 34 ορίζει τα εξής:

«Διαδικαστικές εγγυήσεις και διαφάνεια

[...]

5. Κάθε απόφαση με την οποία κρίνεται απαράδεκτη ή απορρίπτεται αίτηση ή με την οποία δεν ανανεώνεται ή ανακαλείται άδεια υπόκειται σε ένδικα μέσα στο οικείο κράτος μέλος σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο. Η γραπτή κοινοποίηση προσδιορίζει το δικαστήριο ή τη διοικητική αρχή ενώπιον των οποίων ο ενδιαφερόμενος μπορεί να προσφύγει, καθώς και την προθεσμία εντός της οποίας μπορεί να ασκήσει την προσφυγή».

3. Εκτίμηση του αιτούντος δικαστηρίου:

- 18 Οι ενάγοντες ασκούν αγωγή αποζημίωσης κατά του Δημοσίου λόγω παράνομης έλλειψης αποτελεσματικής ένδικης προστασίας κατά της απόρριψης αίτησης θεώρησης για λόγους σπουδών και ζητούν αποκατάσταση της ζημίας σε είδος μέσω νομοθετικής πράξης με την οποία να θεσπίζεται η απαιτούμενη αποτελεσματική προσφυγή.
- 19 Προκειμένου να στοιχειοθετηθεί η παρανομία, προβάλλουν έναν πρώτο λόγο, ο οποίος αφορά παράβαση του άρθρου 47 του Χάρτη. Προσάπτουν, ειδικότερα, στο Βελγικό Δημόσιο ότι δεν έχει λάβει κατάλληλα και επαρκή νομοθετικά μέτρα προκειμένου να παράσχει στους αλλοδαπούς σπουδαστές που επιθυμούν να συνεχίσουν τις σπουδές τους στο Βέλγιο τη δυνατότητα να ασκήσουν αποτελεσματική προσφυγή κατά απόφασης με την οποία απορρίπτεται η αίτηση θεώρησης που έχουν υποβάλει.

- 20 Υποστηρίζουν ότι αυτή η έλλειψη αποτελεσματικής προσφυγής θίγει, επίσης, το δικαίωμα στην εκπαίδευση που κατοχυρώνεται υπέρ των αλλοδαπών σπουδαστών κατ' εφαρμογήν του άρθρου 14 του Χάρτη και το δικαίωμα στον σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής που κατοχυρώνεται στο άρθρο 7 του Χάρτη. Εξάλλου, σύμφωνα με το άρθρο 52 του Χάρτη, η έννοια και η εμβέλεια που πρέπει να αποδοθούν στα άρθρα 7 και 47 του Χάρτη είναι ίδιες με εκείνες που αποδίδονται στο άρθρο 8 καθώς και στα άρθρα 6 και 13 της ΕΣΔΑ.
- 21 Δεν αμφισβητείται ότι οι εν λόγω διατάξεις εφαρμόζονται εν προκειμένω, δεδομένου ότι η αίτηση θεώρησης για λόγους σπουδών εντάσσεται στο πλαίσιο της εφαρμογής από το Βελγικό Δημόσιο του δικαίου της Ένωσης και, ειδικότερα, της οδηγίας 2016/801/ΕΕ. Δεν αμφισβητείται επίσης ότι η προσφυγή που προβλέπεται στο άρθρο 34, παράγραφος 5, της οδηγίας αυτής υπόκειται στην εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης και, ιδίως, του Χάρτη.
- 22 Επιπλέον, πρέπει να ληφθούν υπόψη οι στόχοι της οδηγίας 2016/801/ΕΕ για την ενίσχυση των διαδικαστικών εγγυήσεων που παρέχονται στους υπηκόους τρίτων χωρών και για την προσέλκυση αλλοδαπών σπουδαστών στην Ευρωπαϊκή Ένωση.
- 23 Πράγματι, όσον αφορά τον δεύτερο από τους ως άνω στόχους, οι αιτιολογικές σκέψεις της οδηγίας αυτής αναφέρουν τα εξής:

«(3) [...] Η μετανάστευση από χώρες εκτός της Ένωσης αποτελεί μια πηγή εισροής ατόμων υψηλής ειδίκευσης, και ειδικότερα οι σπουδαστές και οι ερευνητές αποτελούν όλο και πιο περιζήτητες ομάδες. Διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην κατάρτιση του ανθρώπινου κεφαλαίου, κύριου πλεονεκτήματος της Ένωσης, και στη διασφάλιση έξυπνης, βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης και, κατά συνέπεια, συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων της στρατηγικής “Ευρώπη 2020”».

«(7) Η μετακίνηση για τους σκοπούς που προβλέπει η παρούσα οδηγία θα πρέπει να προάγει τη δημιουργία και την απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων. Συνιστά μορφή αμοιβαίου εμπλουτισμού για τα πρόσωπα που μετακινούνται, για τη χώρα καταγωγής τους και για το ενδιαφερόμενο κράτος, ενώ παράλληλα ενισχύει τους πολιτιστικούς δεσμούς και εμπλουτίζει την πολιτιστική πολυμορφία».

«(14) Προκειμένου να προωθηθεί η Ευρώπη στο σύνολό της ως παγκόσμιο κέντρο αριστείας για σπουδές και κατάρτιση, πρέπει να βελτιωθούν και να απλουστευτούν οι προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής των ατόμων που επιθυμούν να έλθουν στην Ένωση για τους σκοπούς αυτούς. Αυτό συνάδει με τους στόχους του θεματολογίου για τον εκσυγχρονισμό των συστημάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης της Ευρώπης, ιδίως στο πλαίσιο της διεθνοποίησης της ευρωπαϊκής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Μέρος αυτής της προσπάθειας αποτελεί η προσέγγιση των σχετικών εθνικών νομοθεσιών των κρατών μελών. Σε αυτό το πλαίσιο και σύμφωνα με τα συμπεράσματα του Συμβουλίου για τον εκσυγχρονισμό της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ο όρος “τριτοβάθμια εκπαίδευση”

καλύπτει όλα τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, στα οποία μπορεί να περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, πανεπιστήμια, πανεπιστήμια εφαρμοσμένων επιστημών, τεχνολογικά ιδρύματα, “μεγάλες σχολές” (“Grandes écoles”), σχολές διοίκησης επιχειρήσεων, σχολές μηχανικών, πανεπιστημιακά ιδρύματα τεχνολογίας (IUT), κολέγια τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, επαγγελματικές σχολές, πολυτεχνικές σχολές και ακαδημίες».

«(39) Όσον αφορά τους σπουδαστές, δεν πρέπει να ισχύουν όγκοι εισδοχής δεδομένου ότι, ακόμη και εάν τους επιτρέπεται να εργάζονται κατά τη διάρκεια των σπουδών τους σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται στην παρούσα οδηγία, ζητούν την εισδοχή στο έδαφος των κρατών μελών για να ασκήσουν ως κύρια δραστηριότητά τους την παρακολούθηση προγράμματος σπουδών πλήρους φοίτησης, το οποίο μπορεί να περιλαμβάνει υποχρεωτική πρακτική άσκηση».

24 Η οδηγία 2016/801/ΕΕ αποσκοπεί επίσης στην ενίσχυση των διαδικαστικών εγγυήσεων που προβλέπονται για τους αλλοδαπούς σπουδαστές, όπως προκύπτει από τα ακόλουθα στοιχεία:

- το έγγραφο εργασίας της Επιτροπής³:

«Εντοπίσθηκαν επίσης αδυναμίες όσον αφορά τις διαδικαστικές εγγυήσεις. Τέτοια αδυναμία αποτελεί η ανυπαρξία οποιασδήποτε διάταξης η οποία να θέτει προθεσμίες εντός των οποίων πρέπει να αξιολογούνται και να κρίνονται από τα κράτη μέλη οι αιτήσεις εισδοχής»:

«3. ΣΤΟΧΟΙ

Κύριος γενικός στόχος της πολιτικής είναι η βελτίωση του νομικού πλαισίου που εφαρμόζεται στους υπηκόους τρίτων χωρών οι οποίοι επιθυμούν να μεταβούν και να διαμείνουν προσωρινά στην ΕΕ, για διάστημα άνω των τριών μηνών, για σκοπούς έρευνας και σπουδών και για να αποκτήσουν πείρα ή/και να συμμετάσχουν σε διάφορες δραστηριότητες για να βελτιώσουν τις δεξιότητες και τις ικανότητές τους, μεταξύ άλλων, ως μαθητές, εθελοντές, άμισθοι ή έμμισθοι ασκούμενοι ή εσωτερικοί άμισθοι βοηθοί.

Υπό το πρίσμα των προβλημάτων που περιγράφονται ανωτέρω, προσδιορίσθηκαν οι ακόλουθοι ειδικοί στόχοι:

[...]

³ Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής – Σύνοψη της εκτίμησης επιπτώσεων που συνοδεύει το έγγραφο: Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τις προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής υπηκόων τρίτων χωρών με σκοπό την έρευνα, τις σπουδές, την ανταλλαγή μαθητών, την έμμισθη και την άμισθη πρακτική άσκηση, την εθελοντική υπηρεσία και την απασχόληση των εσωτερικών άμισθων βοηθών (au pair), αναδιτύπωση και τροποποίηση των οδηγιών 2004/114/ΕΚ και 2005/71/ΕΚ {COM(2013) 151 final} {SWD(2013) 77 final}, https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST_7869-2013-ADD-2/el/pdf.

βελτίωση διαδικαστικών εγγυήσεων, όπως προθεσμίες για τη λήψη αποφάσεων επί αιτήσεων».

- την πρόταση οδηγίας ⁴:

«Προβλέφθηκε αύξηση της ενημέρωσης και της διαφάνειας, καθώς και των προθεσμιών για τη λήψη αποφάσεων και τη βελτίωση των διαδικαστικών εγγυήσεων, όπως η έγγραφη αιτιολόγηση της απόφασης και τα δικαιώματα άσκησης ενδίκων μέσων. Τα τέλη θα πρέπει να είναι ανάλογα του επιδιωκόμενου στόχου».

- τις αιτιολογικές σκέψεις της οδηγίας:

«(30) Μόλις πληρωθούν όλες οι γενικές και ειδικές προϋποθέσεις εισδοχής, τα κράτη μέλη θα πρέπει να εκδώσουν την άδεια εντός καθορισμένων προθεσμιών.

[...]

(43) Οι εθνικές αρχές θα πρέπει να κοινοποιούν στον αιτούντα την απόφαση που λαμβάνεται σχετικά με την αίτηση. Θα πρέπει να το πράξουν γραπτώς το συντομότερο δυνατόν και το αργότερο εντός της περιόδου που ορίζεται στην παρούσα οδηγία».

- 25 Λαμβανομένων υπόψη των διαφόρων ενεργειών και συνεντεύξεων που απαιτούνται και της διάρκειας της διαδικασίας (βλ. σημεία 3 έως 6 της παρούσας σύνοψης), συχνά οι ενδιαφερόμενοι έχουν τη δυνατότητα να προσφύγουν στη δικαιοσύνη μόλις λίγο πριν από την έναρξη του ακαδημαϊκού έτους για το οποίο υποβλήθηκε η αίτηση θεώρησης. Το CCE, το οποίο είναι το μόνο αρμόδιο να αποφαινεται επί προσφυγών με αίτημα την αναστολή [κατά την τακτική διαδικασία] ή την ακύρωση αποφάσεων με τις οποίες απορρίπτεται αίτηση θεώρησης για λόγους σπουδών, ασκεί έλεγχο νομιμότητας που δεν του επιτρέπει να υποκαταστήσει την αρμόδια για τις θεωρήσεις διοικητική αρχή στην εκτίμησή της ⁵.
- 26 Ενώ η προθεσμία για την έκδοση αποφάσεως επί αιτήσεως αναστολής [κατά την τακτική διαδικασία] είναι καταρχήν τριάντα ημέρες, από τη νομολογία προκύπτει ότι το CCE αποφαινεται, στην πράξη, εντός προθεσμίας που μπορεί να φθάνει τους 6 έως 10 μήνες.

⁴ Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τις προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής υπηκόων τρίτων χωρών με σκοπό την έρευνα, τις σπουδές, την ανταλλαγή μαθητών, την έμμισθη και την άμισθη πρακτική άσκηση, την εθελοντική υπηρεσία και την απασχόληση των εσωτερικών άμισθων βοηθών (au pair) [ΑΝΑΔΙΑΤΥΠΩΣΗ]* COM/2013/0151 final – 2013/0081 (COD) */, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52013PC0151>.

⁵ Ως προς τα όρια της προσφυγής, βλ. την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως που υπέβαλε το Conseil d'État (Συμβούλιο της Επικρατείας) του Βελγίου στις 23 Δεκεμβρίου 2022 (υπόθεση C-14/23, δεύτερη αιτίαση, σ. 9 επ.).

- 27 Εν πάση περιπτώσει, η νόμιμη προθεσμία των τριάντα ημερών που προβλέπεται για την έκδοση αποφάσεως επί αιτήσεως αναστολής [κατά την τακτική διαδικασία] φαίνεται και η ίδια εκ προοιμίου υπερβολικά μακρά, δεδομένου ότι, αν η απόφαση του CCE δεν συνοδεύεται από προσωρινό μέτρο που να διατάσσει το Δημόσιο να λάβει νέα απόφαση, υπάρχει σοβαρός κίνδυνος να μην εκδοθεί νέα απόφαση επί της αίτησης θεώρησης εντός προθεσμίας η οποία εκ της φύσεώς της δεν συνεπάγεται παρακώλυση ή ανεπανόρθωτη διακύβευση του ακαδημαϊκού έτους του ενδιαφερομένου.
- 28 Δεν διασφαλίζεται ότι το CCE θα αποφανθεί εγκαίρως, ήτοι πριν από την ημερομηνία κατά την οποία απαιτείται η παρουσία του σπουδαστή στο εκπαιδευτικό ίδρυμα. Εξάλλου, πολλές προσφυγές απορρίπτονται με την αιτιολογία ότι ο σπουδαστής έχει απολέσει το απαιτούμενο έννομο συμφέρον για τη συνέχιση της διαδικασίας, δεδομένου ότι δεν έχει πλέον τη δυνατότητα να εγγραφεί στο ακαδημαϊκό έτος για το οποίο υποβλήθηκε η αίτηση θεώρησης.
- 29 Η διαδικασία αναστολής κατεπείγοντος χαρακτήρα, βάσει της οποίας θα ήταν δυνατό να εκδοθεί εγκαίρως απόφαση και, κατά περίπτωση, να υποχρεωθεί, μέσω προσωρινού μέτρου, το Βελγικό Δημόσιο να λάβει αμέσως νέα απόφαση επί της αίτησης θεώρησης, δεν μπορεί πλέον να κινηθεί από αλλοδαπό σπουδαστή του οποίου η αίτηση θεώρησης για λόγους σπουδών απορρίφθηκε (βλ. σημείο 8 της παρούσας σύνοψης).
- 30 Οι δικαστές των ασφαλιστικών μέτρων των πολιτικών δικαστηρίων θεωρούν ότι, εν γένει, δεν έχουν δικαιοδοσία να διατάζουν το Βελγικό Δημόσιο να λάβει νέα απόφαση επί της αίτησης θεώρησης αλλοδαπού σπουδαστή. Εξάλλου, δεν έχουν δικαιοδοσία να αναστείλουν την επίδικη απόφαση ή να χορηγήσουν οι ίδιοι θεώρηση.
- 31 Το μόνο ένδικο μέσο που έχει στη διάθεσή του ο αλλοδαπός υπήκοος, ο οποίος στερείται πρόσβασης στην εκπαίδευση κατά την έναρξη του ακαδημαϊκού έτους, είναι η άσκηση αγωγής αποζημιώσεως κατά του Βελγικού Δημοσίου, χωρίς να μπορεί ποτέ να ανακτήσει το ακαδημαϊκό έτος το οποίο έχει απολεσθεί οριστικά.
- 32 Από τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου σχετικά με το άρθρο 13 της ΕΣΔΑ προκύπτουν τα εξής:
- μια προσφυγή είναι πραγματική εφόσον επιτρέπει την αποτροπή της φερόμενης παράβασης ή της συνέχισής της ή την παροχή κατάλληλης αποζημίωσης για τυχόν ήδη τελεσθείσα παράβαση⁶.

⁶ ΕΔΔΑ, Kudla κατά Πολωνίας, 26 Οκτωβρίου 2020, ECLI:CE:ECHR:2000:1026JUD003021096, σκέψη 158.

- προκειμένου να είναι αποτελεσματική, η προσφυγή πρέπει να παρέχει τη δυνατότητα άμεσης επανόρθωσης της καταγγελλόμενης κατάστασης ⁷.
- μια προσφυγή που δεν είναι δυνατόν να ευδοκιμήσει εγκαίρως δεν είναι ούτε επαρκής ούτε πραγματική ⁸.
- η εκ των υστέρων άσκηση προσφυγής δεν μπορεί πάντοτε να επανορθώσει ικανοποιητικά τις προβαλλόμενες παραβιάσεις της Σύμβασης ⁹.

33 Εν προκειμένω, τίθεται το ερώτημα αν η προσφυγή που παρέχει το Βελγικό Δημόσιο στους αλλοδαπούς σπουδαστές κατά απόφασης με την οποία απορρίπτεται αίτηση θεώρησης για λόγους σπουδών είναι σύμφωνη με το άρθρο 34, παράγραφος 5, της οδηγίας 2016/801/ΕΕ, σε συνδυασμό με τα άρθρα 7, 14 και 47 του Χάρτη, καθώς και με την αρχή της αποτελεσματικότητας, λαμβανομένων υπόψη όλων των προεκτεθέντων στοιχείων και, ειδικότερα, των εξής:

- οι μόνες προσφυγές με αίτημα την αναστολή [κατά την τακτική διαδικασία] ή την ακύρωση που μπορούν να υποβάλουν ενώπιον του Conseil du contentieux des étrangers (Συμβουλίου επίλυσης ενδίκων διαφορών επί υποθέσεων αλλοδαπών), δεν θα τους παράσχουν τη δυνατότητα, στην πλειονότητα των περιπτώσεων, να επιτύχουν την έκδοση απόφασης εγκαίρως, δηλαδή εντός προθεσμίας που δεν παρακωλύει την πραγματοποίηση των εν λόγω σπουδών·
- το Conseil du contentieux des étrangers (Συμβούλιο επίλυσης ενδίκων διαφορών επί υποθέσεων αλλοδαπών) μπορεί να ασκήσει μόνο έλεγχο νομιμότητας· δεν δύναται να υποκαταστήσει τη διοικητική αρχή στην εκτίμησή της ούτε να λάβει νέα απόφαση αντ' αυτής· δεν δύναται να διατάξει το Βελγικό Δημόσιο να χορηγήσει θεώρηση·
- η υποβολή αίτησης ασφαλιστικών μέτρων ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων δεν παρέχει κανένα εχέγγυο αποτελεσματικότητας, δεδομένου ότι οι πιθανότητες έκδοσης απόφασης που διατάσσει το Βελγικό Δημόσιο να εκδώσει νέα απόφαση επί της αίτησης θεώρησης είναι μάλλον αβέβαιες· ο δικαστής των ασφαλιστικών μέτρων δεν έχει, εξάλλου, τη δικαιοδοσία να υποκαταστήσει την Υπηρεσία Αλλοδαπών

⁷ ΕΔΔΑ, Οδηγός για το άρθρο 13 της Σύμβασης – Δικαίωμα πραγματικής προσφυγής, επικαιροποίηση της 31ης Αυγούστου 2022, σ. 14.

⁸ ΕΔΔΑ, Kadikis κατά Λεττονίας, 4 Μαΐου 2006, ECLI:CE:ECHR:2006:0504JUD006239300, σκέψη 62.

⁹ ΕΔΔΑ, Alexeiev κατά Ρωσίας, 21 Οκτωβρίου 2010, ECLI:CE:ECHR:2010:1021JUD000491607, σκέψη 100.

στην εκτίμησή της και να μεταρρυθμίσει την απόφασή της· επιπλέον, δεν δύναται να διατάξει το Βελγικό Δημόσιο να χορηγήσει θεώρηση·

- η απώλεια ενός έτους σπουδών είναι μη αναστρέψιμη και δεν φαίνεται να μπορεί να αποκατασταθεί επαρκώς με την επιδίκαση αποζημίωσης.
- 34 Σε περίπτωση που ο σπουδαστής έχει επιδείξει όλη την απαιτούμενη επιμέλεια και η διαδικασία κατεπίγοντος χαρακτήρα συνιστά τον μόνο τρόπο αποτροπής της προβαλλόμενης ζημίας, η παρεμπόδιση της πρόσβασης στη διαδικασία αυτή δεν αντιβαίνει στις προαναφερθείσες διατάξεις;
- 35 Η αδυναμία ασκήσεως αυτού του ενδίκου μέσου δεν θα είχε ως αποτέλεσμα να καταστεί πρακτικώς αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερής η άσκηση του δικαιώματος του αλλοδαπού σπουδαστή να λάβει άδεια, αν πληροί τις γενικές και ειδικές προϋποθέσεις (όπως αυτό κατοχυρώνεται στο άρθρο 5, παράγραφος 3, της οδηγίας 2016/80/ΕΕ);
- 36 Δεν θα ήταν, εξάλλου, μια τέτοια αδυναμία αντίθετη προς τους στόχους που επιδιώκει η οδηγία, οι οποίοι συνίστανται, μεταξύ άλλων, στην ενίσχυση των διαδικαστικών εγγυήσεων για τους υπηκόους τρίτων χωρών και στην προσέλκυση σπουδαστών προερχομένων από τρίτες χώρες στην Ευρωπαϊκή Ένωση;
- 37 Προκειμένου να εκδώσει την απόφασή του εν προκειμένω, το αιτούν δικαστήριο κρίνει αναγκαίο να ζητήσει από το Δικαστήριο να αποφανθεί επί των ερωτημάτων που παρατίθενται κατωτέρω.

4. Προδικαστικά ερωτήματα:

- 38 Το αιτούν δικαστήριο υποβάλλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα τρία ερωτήματα, επισημαίνοντας ότι το τρίτο ερώτημα ταυτίζεται κατ' ουσίαν με το τρίτο ερώτημα που υπέβαλε στο Δικαστήριο το Conseil d'État (Συμβούλιο της Επικρατείας) του Βελγίου με την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως της 23ης Δεκεμβρίου 2022 (υπόθεση C-14/23):

«Απαιτείται κατά το άρθρο 34 της οδηγίας 2016/801/ΕΕ σχετικά με τις προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής υπηκόων τρίτων χωρών με σκοπό την έρευνα, τις σπουδές, την πρακτική άσκηση, την εθελοντική υπηρεσία, τις ανταλλαγές μαθητών ή τα εκπαιδευτικά προγράμματα και την απασχόληση των εσωτερικών άμισθων βοηθών (au pair), ερμηνευόμενο αυτοτελώς είτε σε συνδυασμό με τα άρθρα 7, 14, παράγραφος 1, και 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων και την αρχή της αποτελεσματικότητας, και υπό το πρίσμα του σκοπού που επιδιώκεται με την εν λόγω οδηγία ο οποίος συνίσταται στην ενίσχυση των διαδικαστικών εγγυήσεων που παρέχονται στους υπηκόους τρίτων χωρών και στην προσέλκυση αλλοδαπών σπουδαστών στην Ευρωπαϊκή Ένωση:

- 1) να παρέχεται στον αλλοδαπό σπουδαστή η δυνατότητα άσκησης προσφυγής, στο πλαίσιο εξαιρετικής διαδικασίας, η οποία κινείται υπό τις

προϋποθέσεις του κατεπείγοντος, εφόσον αποδεικνύει ότι επέδειξε όλη την απαιτούμενη επιμέλεια, η δε τήρηση των αναγκαίων για την κίνηση της τακτικής διαδικασίας (αναστολής/ακυρώσεως) προθεσμιών ενδέχεται να παρακωλύσει την πραγματοποίηση των συγκεκριμένων σπουδών;

Εάν η απάντηση στο ερώτημα αυτό είναι αρνητική, πρέπει η ίδια απάντηση να δοθεί και στην περίπτωση που η μη έκδοση απόφασης εντός σύντομης προθεσμίας ενέχει τον κίνδυνο να απολέσει ο ενδιαφερόμενος ανεπανόρθωτα ένα έτος σπουδών;

2) να παρέχεται στον αλλοδαπό σπουδαστή η δυνατότητα άσκησης προσφυγής, στο πλαίσιο εξαιρετικής διαδικασίας, η οποία κινείται υπό τις προϋποθέσεις του κατεπείγοντος, εφόσον αποδεικνύει ότι επέδειξε όλη την απαιτούμενη επιμέλεια, η δε τήρηση των αναγκαίων για την κίνηση της τακτικής διαδικασίας (αναστολής/ακυρώσεως) προθεσμιών ενδέχεται να παρακωλύσει την πραγματοποίηση των συγκεκριμένων σπουδών και στο πλαίσιο της οποίας, παράλληλα με την αναστολή, θα μπορεί να ζητήσει τη λήψη άλλων προσωρινών μέτρων προκειμένου να διασφαλιστεί η αποτελεσματικότητα του δικαιώματος λήψεως αδειάς εφόσον πληροί τις γενικές και ειδικές προϋποθέσεις, όπως κατοχυρώνεται στο άρθρο 5, παράγραφος 3, της οδηγίας 2016/801/ΕΕ;

Εάν η απάντηση στο ερώτημα αυτό είναι αρνητική, πρέπει η ίδια απάντηση να δοθεί και στην περίπτωση που η μη έκδοση απόφασης εντός σύντομης προθεσμίας ενέχει τον κίνδυνο να απολέσει ο ενδιαφερόμενος ανεπανόρθωτα ένα έτος σπουδών;

3) η προσφυγή που ασκείται κατά της απόφασεως με την οποία απορρίπτεται αίτηση θεώρησης να παρέχει στον δικαστή τη δυνατότητα να υποκαταστήσει τη διοικητική αρχή στην εκτίμησή της και να μεταρρυθμίσει την απόφασή της ή αρκεί έλεγχος νομιμότητας ο οποίος παρέχει στον δικαστή τη δυνατότητα να διαπιστώσει την οικεία έλλειψη νομιμότητας, μεταξύ άλλων το πρόδηλο σφάλμα εκτιμήσεως, και να αναστείλει ή να ακυρώσει την απόφαση της διοικητικής αρχής;».